

CENTRUL PENTRU DREPTURILE OMULUI DIN MOLDOVA

CADRUL JURIDIC PRIVIND DREPTURILE CETĂŢENILOR STRĂINI ŞI APATRIZILOR

Chişinău • 2011

*Avocații parlamentari examinează
sesizările cetățenilor Republicii Moldova,
**cetățenilor străini și apatrizilor care locuiesc
permanent sau se află temporar pe teritoriul ei**, ale căror
drepturi și libertăți au fost încălcate în Republica Moldova*

(art. 13, Legea cu privire la avocații
parlamentari, nr. 1349- XIII din 17.10.1997)

Această publicație expune anumite aspecte privind drepturile, libertățile, responsabilitățile și restricțiile cetățenilor străini și apatrizilor cu domiciliu permanent sau temporar în Republica Moldova, precum și procedura expulzării străinilor și apatrizilor, garantarea respectării drepturilor persoanelor expulzate.

REGLEMENTARE LEGALĂ PRIVIND PROTECȚIA DREPTURILOR CETĂȚENILOR STRĂINI ȘI ALE APATRIZILOR

În domeniul reglementărilor juridice, *drepturile omului* pe fundalul realităților universale devin drepturi ale cetățenilor pe plan al realităților interne. În acest sens, orice persoană dispune de drepturi și libertăți inerente ființei umane (sociale, economice, civile, culturale și politice) în statul ai cărui cetățean este.

Drepturile cetățenilor străini și ale apatrizilor reprezintă prerogativele acordate de stat ce asigură persoanei condiții de viață adecvate pentru dezvoltarea calităților intelectuale și satisfacerea cerințelor spirituale și materiale, inerente ființei umane, indiferent de raportul său cu statul în care se află, fiind recunoscute universal, precum și drepturile care sînt rezervate străinilor în temeiul regimului acordat de statul-gazdă.

În acest sens, cetățenii străini și apatrizii dispun de astfel de categorii de drepturi și libertăți: *libertăți individuale* (inviolabilitatea personală, integritatea fizică, libertatea conștiinței, dreptul la opinie, libertatea religiei, dreptul la viață, dreptul de a constitui asociații, libertatea circulației, stabilirea domiciliului, egalitatea în fața legii); *drepturi și libertăți economice* (garantarea proprietății și a dreptului la moștenire, alegerea profesiei, desfășurarea unei activități antreprenoriale); *drepturile și libertățile social-politice* (libertatea de exprimare a opiniilor, libertatea conștiinței, dreptul la informație, libertatea presei, dreptul la petiționare, secretul corespondenței).

Cetățenii străini și apatrizii sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială. Statutul juridic al acestora este stabilit de legislația în vigoare și de acordurile internaționale la care Republica Moldova este parte, respectiv, beneficiind de drepturi și libertăți fără a leza interesele statului, drepturile și interesele legitime ale cetățenilor Republicii Moldova și ale altor persoane.

Standardele internaționale regionale

Protecția internațională a cetățenilor străini și apatrizilor constituie baza asistenței acestora, care în mare parte, se limitează la procedurile juridice și administrative, la perfectarea pașapoartelor și a altor documente; presupune luarea de măsuri în vederea facilitării accesului persoanelor străine și apatride la anumite servicii juridice și sociale, de asemenea, programe sociale.

Din multitudinea standardelor internaționale și regionale care fac referire la această categorie de cetățeni pot fi menționate:

- *Declarația Universală a Drepturilor Omului (1948)*;
- *Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale (1966)*;
- *Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice (1966)*;

- *Convenția Europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale* (1950); Protocolul adițional nr. 4 la CEDO (1963); Protocolul nr. 7 la CEDO (1984);
- *Convenția Europeană referitoare la statutul juridic al lucrătorului migrant* (24.11.1977)
- *Convenția cu privire la statutul refugiaților din 1951 și Protocolul său din 1967;*
- *Convenția împotriva torturii și altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante* (1984);
- *Convenția de la Geneva, adoptată la 28 iulie 1951, privind statutul refugiaților;*
- *Protocolul de la New York, adoptat la 31 ianuarie 1967 privind statutul refugiaților;*
- *Protocolul Opțional la Convenția împotriva Torturii și altor tratamente sau pedepse crude, inumane sau degradante* (OPCAT 2002);
- *Convenția internațională cu privire la drepturile copilului* (1989);
- *Convenția internațională nr. 97 privind migrația în scop de angajare* (din 01.07.1949);
- *Constituția Organizației Mondiale pentru Migrație* (1953);
- *Carta socială europeană revizuită* (1996);
- *Statutul Biroului Înaltului Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați, Rezoluția Adunării Generale a ONU 428 (V), (1950);*
- *Recomandarea nr. R (81) 16 a Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei cu privire la armonizarea procedurilor naționale în materie de azil; Concluziile 8 (XXVI-II) ale Comitetului executiv al ÎCR (EXCOM) cu privire la determinarea statutului de refugiat;*
- *Recomandării nr. R (99) 23 a Comitetului Miniștrilor cu privire la reintegrarea familiei pentru refugiați și alte persoane care necesită protecție internațională;*
- *Recomandarea Rec(2001)18a Comitetului Miniștrilor către Statele membre privind protecția subsidiară;*
- *Recomandarea 1544 (2001) Sistemul de propiska aplicat migranților, solicitanților de azil și refugiaților în Statele membre ale Consiliului Europei: efecte și remedii.*

Cadrul juridic național

Cadrul juridic național asigură respectarea drepturilor și intereselor cetățenilor străini și apatrizilor, creînd mecanisme de promovare, protecție și asigurare a exercitării lor.

Raporturile juridice în domeniul protecției cetățenilor străini și apatrizilor sînt reglementate de Legea fundamentală a statului - Constituția Republicii Moldova, alte acte normative elaborate în concordanță cu standardele internaționale la care Republica Moldova este parte, printre care:

- *Legea privind regimul străinilor în Republica Moldova nr. 200 din 16.07.2010, care prevede condițiile generale de intrare/ieșire a cetățenilor străini, acor-*

darea dreptului de ședere provizorie/permanentă, documentarea și evidența străinilor, protecția și gestionarea datelor cu caracter personal, regimul juridic al minorilor străini, accesul acestora la studii și repatrierea în țara de origine, autoritățile competente din domeniu;

- *Legea cu privire la statutul juridic al cetățenilor străini și al apatrizilor în Republica Moldova nr. 275-XIII din 10.11.1994*, care consacră principalele drepturi, obligații și restricții ale cetățenilor străini și apatrizilor;
- *Legea cu privire la migrația de muncă nr. 180 din 10.07.2008*, care prevede principiile directoare privind imigrarea în scop de muncă a străinilor și cetățenilor Republicii Moldova în/din Republica Moldova, autoritățile competente din domeniu, modul de eliberare a autorizațiilor de muncă;
- *Legea cetățeniei Republicii Moldova nr. 1024 din 02.06.2000*, care prevede ordinea și temeiurile obținerii/pierderii cetățeniei Republicii Moldova;
- *Legea cu privire la petiționare nr. 190 din 19.07.1994*, care garantează cetățenilor străini și apatrizilor dreptul de a adresa petiții organelor competente în cazul lezării drepturilor și intereselor legitime ale acestora pe teritoriul Republicii Moldova;
- *Legea cu privire la avocații parlamentari nr. 1349 din 17.10.1997*, ce asigură dreptul de adresare către avocații parlamentari, în cazul încălcării drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor străini și apatrizilor pe teritoriul Republicii Moldova;
- *Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiuni ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545 din 25.02.1998*, care prevede modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiuni ilicite ale unui funcționar al autorității publice, etc. ;
- *Legea cu privire la protecția datelor cu caracter personal nr. 17 din 15.02.2007*, etc;
- *Legea cu privire la ieșirea și intrarea în Republica Moldova nr.269-XIII din 09.11.1994*, care prevede dreptul, respecti, restricțiile de a ieși și intra în Republica Moldova, reglementează procedura de solicitare a documentelor necesare;
- *Codul penal din 18.04.2002*;
- *Codul muncii, nr. 154-XV din 28.03.2003*;
- *Codul cu privire la contravențiile administrative din 29.03.1985 (cu modificări și completări)*, etc

DREPTURI, LIBERTĂȚI, RESPONSABILITĂȚI ȘI RESTRICȚII CETĂȚENILOR STRĂINI ȘI APATRIZILOR

Reglementarea normativă a drepturilor și libertăților fundamentale

Conform art. 19 din Constituția Republicii Moldova și art. 5 din Legea Republicii Moldova cu privire la statutul juridic al cetățenilor străini și al apatrizilor în Republica Moldova, **cetățenii străini și apatrizii** au aceleași drepturi, libertăți și îndatoriri ca

și cetățenii Republicii Moldova, cu excepțiile stabilite de lege, care impun calitatea de cetățean al său. Astfel, în Republica Moldova cetățenilor străini și apatrizilor li se aplică regimul național fiind acordate un șir de drepturi și libertăți individuale printre care:

- *dreptul de intrare, circulație și domiciliere în republică, în baza documentelor de identitate valabile în baza unei vize de intrare valabile sau în baza acordării dreptului de ședere provizorie sau permanentă;*
- *dreptul de domiciliere în republică (provizoriu sau permanent) pentru imigrare la muncă, studii, reîntregirea familiei, activități umanitare sau religioase, tratament medical de lungă durată, balneosanatorial și de recuperare, pentru alte scopuri când activitatea străinului nu contravine legislației Republicii Moldova sau prezența lui pe teritoriul Republicii Moldova este necesară în interes public sau de securitate națională;*
- *dreptul la muncă și la protecția ei;*
- *dreptul la odihnă și la ocrotirea sănătății;*
- *dreptul de a primi pensii, indemnizații, alte tipuri de asigurări sociale;*
- *dreptul la locuință;*
- *dreptul de a dispune de casa sa, alte bunuri aflate în proprietate privată, de a moșteni sau testa bunuri, de a beneficia de drepturi de autor al unei opere literare artistice, unei descoperiri, invenții, precum și alte drepturi personale nepatrimoniale;*
- *dreptul la studii;*
- *dreptul de a intra pe baze generale ca și cetățenii Republicii Moldova în diverse societăți culturale, științifice, sportive, în organizații cooperatiste, asociații de producție, dacă statutele acestora nu stabilesc altfel;*
- *dreptul de a se căsători și desface căsătoria cu cetățeni ai Republicii Moldova, alte persoane, având îndatoriri în relațiile de familie ca și cetățenii Republicii Moldova;*
- *dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente, altor autorități publice împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele lor legitime;*
- *dreptul de a cere protecție misiunii diplomatice a statului lor.*

Cetățenilor străini și apatrizilor domiciliați în Republica Moldova li se garantează:

- *libertatea conștiinței, opiniei și exprimării;*
- *inviolabilitatea persoanei și locuinței;*
- *aceleași drepturi procedurale în procesele de judecată ca și cetățenii Republicii Moldova.*

Cetățenii străini și apatrizii, în conformitate cu legislația cu privire la avocații parlamentari, au dreptul să adreseze cereri către avocatul parlamentar în cazurile încălcării în Republica Moldova a drepturilor și intereselor lor legitime.

Ca și cetățenii Republicii Moldova, cetățenii străini și apatrizii, beneficiază de drepturile și libertățile prevăzute de legislația în vigoare, cu anumite restricții și anume:

- *privind dreptul de a alege și de a fi ales în organele legislative, executive, alte organe eligibile, de a participa la sufragiu universal;*
- *desemnarea în funcții sau antrenarea în activități pentru care se cere cetățenia Republicii Moldova;*
- *de a fi membri de partid sau a altor organizații social-politice;*
- *să organizeze sau să participe la întruniri care aduc atingere ordinii publice sau securității naționale;*
- *să organizeze partide politice, alte grupări similare și să fie membri ai acestora, să le finanțeze;*
- *să satisfacă serviciul militar în forțele armate ale Republicii Moldova;*
- *să desfășoare activitate de muncă fără a obține permis de muncă;*
- *să procure terenuri cu destinație agricolă.*

Îndatoririle fundamentale reprezintă obligații ale cetățenilor asumate în viața socială și determinate de scopurile societății ce le conferă valoare reflectată în consacarea lor juridică și prevăzute pentru cetățenii Republicii Moldova, respectiv, cetățenii străini și apatrizii aflați în Moldova. Obligațiile fundamentale prevăzute de legea supremă sunt grupate în două categorii și vizează atât cetățenii Republicii Moldova, cât și cetățenii străini și apatrizii:

a) obligații fundamentale față de stat, care cuprind: apărarea patriei; devotamentul față de țară; respectarea Constituției și a celorlalte legi; de a contribui prin taxe și impozite la cheltuielile publice;

b) îndatoririle fundamentale destinate să asigure conviețuirea pașnică a cetățenilor și a celorlalte persoane aflate pe teritoriul țării, și anume: de a respecta drepturile, interesele legitime și demnitatea altor cetățeni; de a-și exercita drepturile și libertățile constituționale cu bună credință; obligativitatea protecției mediului înconjurător și a ocrotirii monumentelor de istorie și cultură.

Pentru cetățenii străini și apatrizi sunt nominalizate obligații specifice lor, cum ar fi:

- *respectarea legislației în vigoare;*
- *respectarea procedurii intrării pe teritoriul Republicii Moldova conform prevederilor legale, respectiv, legalizarea șederii;*

- prezentarea, în termen de 3 zile de la data eliberării adevărîței de imigrant, la autoritatea de evidență și documentare a populației pentru obținerea permisului de ședere;
- părăsirea teritoriului Republicii Moldova la expirarea termenului de ședere stabilit;
- achitarea de impozite, taxe, alte plăți pe baze generale ca și cetățenii Republicii Moldova;
- efectuarea examenului medical în scopul depistării virusului imunodeficiar uman (HIV), maladiei SIDA și altor maladii ce prezintă pericol pentru sănătatea publică.

Notă informativă

Conform legislației în vigoare, cetățenii străini și apatrizii poartă răspundere administrativă și penală pentru încălcarea prevederilor legale și li se poate reduce termenul de ședere în Republica Moldova. În astfel de situații, pot fi expulzați din Republica Moldova, dacă: intrarea și șederea sînt efectuate cu încălcarea legislației în vigoare; aflarea în teritoriu aduce prejudiciu siguranței naționale, ordinii, sănătății ori moralei publice. Însă, pot fi extrădați numai în baza unei convenții internaționale sau în condiții de reciprocitate în temeiul hotărîrii instanței de judecată.

Expulzarea cetățenilor străini și a apatrizilor se efectuează de către organele afacerilor interne în temeiul hotărîrii instanței de judecată. Cheltuielile pentru expulzare sînt suportate de persoanele expulzate, persoanele fizice și juridice care i-au invitat în Republica Moldova, precum și de companiile de asigurare. Autoritățile de resort, pot dispune efectuarea expulzării din contul bugetului de stat. În cazul în care expulzarea nu poate fi efectuată din motive de sănătate sau lipsa actelor necesare, se eliberează un permis de ședere provizoriu.

Important!

Cetățenii străini și apatrizii nu pot fi expulzați în țara în care există dovezi că pot fi urmăriți din motive de apartenență rasială, națională, religioasă, din cauza convingerilor politice sau pot fi supuși unui tratament inuman și degradant, torturii ori pedepsei capitale.

Cetățenii străini și apatrizii cu statut de refugiat, în cazul în care sunt lipsiți de mijloace necesare pentru existență, au dreptul la ajutor bănesc, acordat cu condiția: depunerii unei cereri; asumării unui angajament de rambursare a sumei primite; existenței disponibilităților financiare ale statului. Termenul de acordare a ajutorului bănesc nu va depăși 6 luni.

STATUTUL JURIDIC AL REFUGIAȚILOR ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Standarde internaționale

În vederea protecției internaționale a persoanelor sau grupurilor de persoane care din diferite motive sunt nevoite să părăsească țările lor de origine sub egida Organizației Națiunilor Unite au fost adoptate *Convenția de la Geneva privind statutul refugiaților (1951)*; *Protocolul de la New York privind statutul refugiaților (1967)*, care reglementează statutul refugiaților și mecanismele de protecție a acestor persoane și stabilesc principiile directoare privind tratamentul refugiaților; garantează respectarea și protecția drepturilor lor, asimilându-le celor stabilite pentru străinii din țara de rezidență, respectiv, neaplicarea sancțiunii penale, pe motivul intrării sau șederii ilegale a refugiaților, sub rezerva prezentării lor fără întârziere la autorități pentru a le expune motivele, recunoscute ca valabile ale intrării sau prezenței lor ilegale; stabilesc reguli precise pentru expulzarea refugiaților din țara de rezidență, permițându-i să prezinte probe în apărarea sa, pentru a face recurs și să fie reprezentat, în fața autorităților competente.

Potrivit acestor standarde, **refugiat** se consideră *persoana, care, în urma unor evenimente și unor temeri justificate de a fi persecutată datorită rasei, religiei, naționalității, apartenenței la un anumit grup social sau opiniilor sale politice, se află în afara țării a cărei cetățenie o are și care nu poate sau, datorită acestei temeri, nu dorește protecția acestei țări; sau care, neavând nici o cetățenie și găsindu-se în afara țării în care avea reședința obișnuită, ca urmare a unor astfel de evenimente, nu poate sau, datorită respectivei temeri, nu dorește să se reîntoarcă.*

Este important să cunoașteți!

*Instituția care asigură asistență persoanelor refugiate este **Înaltul Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați (ICNUR – UNHCR)**. **Biroul Înaltului Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați (ICNUR)** a fost înființat în Republica Moldova în 1997 pentru a acorda asistență Guvernului în vederea armonizării cadrului juridic național la standardele internaționale privind protecția persoanelor refugiate.*

Cadrul normativ național

Raporturile juridice în domeniul protecției refugiaților sînt reglementate de Constituția Republicii Moldova, alte acte normative elaborate în concordanță cu standardele internaționale la care Republica Moldova este parte, printre care menționăm:

- *Legea privind azilul în Republica Moldova nr. 270 din 19.12.2008;*
- *Legea privind actele de identitate din Sistemul național de pașapoarte nr. 273 din 09.11.1994;*

- *Hotărârea Guvernului nr. 626, cu privire la actele de identitate ale refugiaţilor din 28.06.2005.*

Cadrul instituţional

În Republica Moldova activează următoarele *autorităţi şi instituţii competente în soluţionarea problemelor de azil:*

1. **Direcţia refugiaţi a Biroului de migraţie şi azil**, subdiviziune a Ministerului Afacerilor Interne - principala instituţie, responsabilă de administrarea şi soluţionarea problemelor solicitanţilor de azil care:
 - *înregistrează cererile solicitanţilor de azil, interviuează, colectează date şi probe necesare completării dosarului cererii de azil;*
 - *realizează măsurile de protecţie şi asistenţă oferite solicitanţilor de azil şi beneficiarilor unei forme de protecţie;*
 - *propune înfiinţarea, la necesitate, a centrelor de cazare a solicitanţilor de azil şi a refugiaţilor şi administrează aceste centre;*
 - *este responsabilă de gestionarea mijloacelor financiare alocate ei, altor ajutoare, precum şi asistenţei financiare, acordate solicitanţilor de azil şi refugiaţilor de către organizaţiile naţionale şi internaţionale.*
2. **Centrele de cazare**, care îşi desfăşoară activitatea în conformitate cu prevederile *Legii privind azilul în Republica Moldova*, în baza unui regulament, aprobat de Guvern.
3. **Ministerul Tehnologiilor Informaţionale şi Comunicaţiilor**, care perfectează actele de identitate pentru refugiaţi în baza deciziei adoptate şi comenzii prezentate de Biroul migraţie şi azil al Ministerului Afacerilor Interne.

Important!

Persoana recunoscută ca refugiat sau căreia i s-a acordat protecţie umanitară poate fi expulzată sau returnată de pe teritoriul Republicii Moldova în cazul în care: există motiv temeinic că prezintă pericol pentru securitatea statului Republicii Moldova; este condamnată pentru o infracţiune gravă, deosebit sau excepţional de gravă, prevăzută de Codul penal al Republicii Moldova, pentru care a fost emisă hotărâre judecătorească definitivă şi prezintă pericol pentru ordinea publică.

Drepturile solicitanţilor de azil

Solicitantul de azil beneficiază de dreptul de:

- a nu fi returnat/expulzat pînă la soluţionarea cererii de azil;
- şedere în Republica Moldova pînă la expirarea termenului de 15 zile de la data rămîinerii irevocabile a deciziei privind respingerea cererii;

- a fi informat despre drepturi și obligații pe perioada procedurii de azil în scris, într-o limbă pe care o cunoaște;
- a fi interviuat de o persoană de același sex;
- asigurare gratuită cu interpret (traducător) în orice etapă a procedurii de azil;
- asistență juridică în orice etapă a procedurii de azil;
- protejare a datelor personale, alte detalii privind cererea sa;
- a fi informat despre posibilitatea contactării reprezentanților ÎCNR;
- a fi consiliat și asistat de un reprezentant al organizației neguvernamentale în orice etapă a procedurii de azil;
- eliberare gratuită a unui document temporar de identitate, a cărui valabilitate va fi prelungită. În lipsa documentelor care certifică identitatea solicitantului, în documentul temporar de identitate va fi menționată identitatea declarată, a cărei autenticitate va fi verificată de autoritățile competente;
- informare despre posibilitatea și termenul de atacare a deciziei prin care i se respinge cererea;
- a munci, în cazul lipsei de mijloace de existență necesare;
- a fi cazat în centru de cazare în perioada procedurii;
- adaptarea condițiilor de cazare și asistență în centrele de cazare;
- a primi asistență medicală primară și de urgență;
- acces la învățământul general obligatoriu;
- asistență socială acordată copiilor, în cazul familiei cu copii, precum și minorului neînsoțit, similar copiilor cetățeni ai Republicii Moldova.

Obligațiile solicitanților de azil

Solicitantul de azil este obligat să:

- aibă un comportament corect, să respecte regulile stabilite de autorități, să se conformeze prevederilor legale;
- prezinte date veridice referitor la cazul său, indicând identitatea și cetățenia sa, țările și locurile de reședință și cererile anterioare de azil, rutele de tranzit, motivul solicitării de acordare a protecției;
- colaboreze cu autoritățile (consilierul de eligibilitate) întru soluționarea cererii sale;
- informeze, în timp de 10 zile, Direcția refugiați despre orice schimbare a locului de trai, statutului juridic, stării civile, despre pierderea sau deteriorarea documentelor de identitate, părăsirea localității de reședință;
- să se supună amprentării și investigațiilor medicale;
- să respecte regulamentul de ordine interioară al centrului de cazare;
- să părăsească teritoriul Republicii Moldova până la expirarea termenului de 15 zile de la data răminerii irevocabile a deciziei privind respingerea cererii de azil, cu excepția situației în care cererea de azil a fost respinsă în procedură accelerată, etc.

REGIMUL ÎNDEPĂRTĂRII STRĂINILOR DE PE TERITORIUL REPUBLICII MOLDOVA**Cadrul normativ național, mecanisme de monitorizare**

Republica Moldova este parte la un șir de tratate internaționale privind prevenirea torturii, tratamentelor inumane sau degradante, conform cărora și-a asumat obligația de a adopta politici în domeniul prevenirii torturii. În acest sens, menționăm cadrul normativ specific protejării drepturilor străinilor care se află ilegal pe teritoriul Republicii Moldova și care urmează a fi îndepărtat de pe teritoriu: Legea nr. 200, privind regimul străinilor în Republica Moldova din 16.07.2010; Codul Contravențional; Hotărârea Guvernului nr. 71, cu privire la crearea Centrului Temporar de Plasament al Străinilor din 30.01.2004.

Detenția este definită drept restricție a libertății de mișcare, de obicei prin arest forțat, a unui individ de către autoritățile de stat și, poate fi aplicată și în privința unui străin în vederea așteptării deciziei asupra statutului de refugiat ori în vederea admiterii sau expulzării din stat. Astfel urmează a fi diferențiată detenția străinilor în vederea expulzării de alte tipuri de detenție (comiterea infracțiunilor sau delictelor administrative).

Principalul instrument de protecție împotriva condițiilor inumane de detenție este art. 3 al CEDO, care prevede că nimeni nu va fi supus la torturi, nici la pedepse sau tratamente inumane sau degradante, care este aplicabil imigranților ilegali, deținuți pentru intrare sau ședere ilegală în vederea asigurării executării unui ordin de expulzare.

Pe plan internațional au fost instituite un șir de instrumente internaționale de monitorizare a respectării drepturilor persoanelor aflate sub orice formă de detenție, inclusiv detenția străinilor aplicată pentru executarea ordinului de îndepărtare forțată: CPT (Comitetul European de Prevenire a Torturii), un organ subsidiar al Consiliului Europei, împuternicit cu dreptul de a efectua vizite de monitorizare în statele semnatare a Convenției Europene de prevenire a Torturii (1987); Comitetul ONU împotriva Torturii; Subcomitetul ONU, instituit în baza Protocolului Opțional la Convenția Națiunilor Unite împotriva torturii și altor tratamente crude inumane sau degradante (OPCAT).

Urmare a ratificării OPCAT de către Republica Moldova la 30.03.2006, *avocaților parlamentari* le-a fost atribuit mandatul *Mecanismului Național de Prevenire a Torturii, împuternicit cu funcția de a examina cu regularitate tratamentul aplicat persoanelor private de libertate, în vederea protecției acestor persoane împotriva torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante.*

Expulzarea străinilor, contestarea hotărârilor privind expulzarea, drepturile procedurale

Expulzarea, conform art. 40 Cod contravențional este o măsură de îndepărtare silită

de pe teritoriul Republicii Moldova a cetățenilor străini și apatrizilor care au încălcat regulile de ședere.

Potrivit art. 51 al Legii privind regimul străinilor în Republica Moldova împotriva străinilor care au intrat ilegal pe teritoriul Republicii Moldova, a căror ședere pe acest teritoriu a devenit ilegală, a căror viză sau al căror drept de ședere a fost anulat sau revocat, cărora li s-a refuzat prelungirea dreptului de ședere provizorie, al căror drept de ședere permanentă a încetat, precum și împotriva foștilor solicitanți de azil, autoritatea competentă pentru dispune măsura returnării de pe teritoriul Republicii Moldova și aplică interdicția intrării în Republica Moldova pentru o perioadă determinată conform art.10.

Important!

Instanța de judecată poate dispune ca, pînă la efectuarea expulzării, *străinul* să fie luat în custodie publică, cu plasarea pe un termen de cel mult 6 luni în Centrul de Plasament Temporar al Străinilor.

Luarea în custodie publică este o măsură de restrîngere a libertății de mișcare dispusă de instanța de judecată împotriva străinului care nu a putut fi returnat în termenul prevăzut de prezenta lege, precum și împotriva străinului care a fost declarat indezirabil sau în a cărui privință instanța de judecată a dispus expulzarea.

Străinii luați în custodie publică vor fi plasați în Centrul de Plasament Temporar al Străinilor - structură specializată, administrată de autoritatea competentă pentru străini, destinată cazării temporare a străinilor declarați indezirabili sau împotriva cărora s-a dispus măsura returnării ori expulzării și care au fost luați în custodie publică.

Drepturile și obligațiile străinilor cazați în Centrul de Plasament Temporar al Străinilor

Străinii cazați în Centrul de Plasament Temporar al Străinilor beneficiază de dreptul la:

- tratament nediscriminatoriu pe motiv de rasă, sex, vîrstă, cultură, naționalitate, religie sau apartenență la un anumit grup social.
- asistență juridică, medicală, socială
- respectarea opiniei și a specificului propriu în materie religioasă, filozofică și culturală
- informare în scris, imediat după cazare, în limba pe care o vorbesc sau într-o limbă înțeleasă, despre motivele cazării, respectiv, drepturile și obligațiile pe perioada șederii în Centru
- comunicare cu reprezentanții diplomați și consulari ai statului de proveniență

Pe durata cazării, străinii sînt *obligați* să respecte regulile, programul zilnic și ordinea interioară stabilită prin regulamentul de organizare și funcționare al Centrului.

Rețineți!

Persoanele care au încălcat regulile de ședere a cetățenilor străini și apatrizilor în Republica Moldova sau regimul punctelor de trecere a frontierei de stat pot fi reținuți pe un termen de pînă la 3 ore pentru încheierea procesului- verbal sau prin decizia instanței de judecată, pe un termen de pînă la 72 de ore pentru a identifica persoana și clarifica circumstanțele contravenției.

Orice persoană care este victimă unei arestări sau a unei dețineri în condiții ilegale are dreptul la reparații.

Persoanele luate în custodia Centrului de Plasament al Străinilor beneficiază de garanții procedurale:

- să fie informat despre motivele reținerii;
- să se exprime în limba maternă sau limbă de circulație internațională, beneficiind de serviciile interpretului;
- să informeze despre locul aflării sale reprezentanții misiunilor diplomatice/ consulare ale statului al cărui cetățean este, familia sau persoane apropiate;
- să beneficieze de serviciile unui avocat, în cazul cînd nu poate achita apărarea legală - serviciile avocatului din oficiu;
- să fie audiat în instanța de judecată și să conteste hotărîrea ei;
- să fie informat despre posibilitatea de a solicita azil.

Important!

Termenul de luare în custodie publică a străinului care nu a putut fi îndepărtat de pe teritoriul Republicii Moldova este de 30 zile, cu prelungire ulterioară – maxim 6 luni de zile.

Îndepărtarea sau expulzarea străinului este interzisă în cazul cînd persoana:

- minoră, iar părinții au drept de ședere în Republica Moldova;
- este căsătorită cu un cetățean al Republicii Moldova, iar perioada de ședere ilegală nu este mai mare de un an și căsătoria nu este declarată nulă;
- este pusă în pericol ori că poate fi supusă la torturi, tratamente inumane sau degradante în statul în care urmează să fie returnată.

Expulzările colective de străini sunt interzise, fiecare caz fiind soluționat individual.

Condițiile de detenție în Centrul de plasament temporar al străinilor vor corespunde standardelor minime, stabilite în actele naționale și internaționale.

Linkuri utile:

Organizația Internațională pentru Migrație din Moldova:
www.migratie.md
www.oim.md

Organizația Internațională pentru Migrație:
<http://www.iom.int/jahia/jsp/index.jsp>

Sursa Informațională despre Migrație:
<http://www.migrationinformation.org/>

La realizarea publicației au contribuit:

Ana Munteanu

Avocat parlamentar,
directorul Centrului pentru Drepturile Omului

Gheorghe Bosii

Consultant superior,
Centrul pentru Drepturile Omului

Valentina Didencu

consultant principal, Centrul pentru Drepturile Omului

Procesare computerizată:

Vitalie Leca, mob. 069328603

Tipar executat:

Firma Editorial-Poligrafică „Tipografia Centrală”
str. Florilor 1, MD-2068, Chișinău, Republica Moldova
tel.: 49 31 46 , 49 50 48

CENTRUL PENTRU DREPTURILE OMULUI DIN MOLDOVA

str. Sfatul Țării, 16,
MD-2012, mun. Chișinău, Republica Moldova
Tel.: (+373 22) 23 48 00; Fax: (+373 22) 22 54 42
Email: cpdom@mdl.net;
Web: www.ombudsman.md

Linia Fierbinte în problemele torturii 0 8001 2222;
Linia Fierbinte Telefonul Copilului 0 8001 1116.